

รูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา *

MODEL OF ACTIVITY DEVELOPMENT FOR PROMOTING STUDENT' VIRTUES IN
SCHOOLS UNDER OFFICE OF PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA

¹พระครูโสภณภัทรเวทย์ (อิทธิพล ปธานิโก) PhrakruSophonphatharawet (Ittipol Padhāniko),

²สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo, ³สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: phrakrusophonphatharawet@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรม ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ ด้วยการสัมภาษณ์ข้อมูลสำคัญ 24 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบ ด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 17 ท่าน ด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักการ (1) หลักการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน 5 ด้าน คือ การศึกษาหลักสูตร การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล (2) หลักการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน 5 ประการ คือ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม 2) จุดมุ่งหมาย (1) เพื่อให้สถานศึกษาได้พัฒนากิจกรรม (2) เพื่อให้ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรม (3) เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษานำหลักการไปใช้ในชีวิตประจำวัน 3) วิธีดำเนินการ 4) กระบวนการดำเนินการ 5) การประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยสรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย คือ EASS Model

คำสำคัญ: การพัฒนา, กิจกรรมการส่งเสริม, คุณธรรมนักเรียน

Abstract

The purposes of this thesis were to propose a model for the development of activities to promote moral of students for schools under the jurisdiction of the Office of Primary Education. Mixed research There are 3 research steps, which are Step 1: study the organization of activities Questionnaires were used by 400 teachers. Data were analyzed using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation. Step 2: Develop the model by interviewing 24 important data with the interview form. Data was analyzed by content analysis. And step 3: propose the form with a group of 17 experts with a group discussion question Data was analyzed by content analysis. The conclusion of the research shows that The model for the development of activities to promote moral of students. For schools under the Office of Primary Education Service Areas It consists of 6 components which are 1) Principles (1) Principles of teaching and learning activities development in 5 areas: curriculum education Defining learning objectives Teaching plans Organizing teaching and learning activities And evaluation and evaluation (2) 5 principles to promote morality of students: sufficiency, gratitude, honesty Responsibility And moral ideology. 2) Objectives (1) To enable educational institutions to develop activities (2) To enable administrators and personnel in educational institutions to participate in the development of activities. (3) To encourage administrators and personnel in educational institutions. Apply the principles in daily life, 3) methods of operation, 4) process of operation, 5) evaluation and 6) success conditions. In summary, it is a body of knowledge from the research, EASS Model.

Keywords: Development, Activity for Promoting, Student' Virtues

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยวิวัฒนาการและศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้ซึ่งมีอยู่จึงได้แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ความได้เปรียบของแต่ละประเทศจึงขึ้นอยู่กับความสามารถใช้ประโยชน์จากความรู้นั้น การพัฒนาคนให้มีศักยภาพและคุณภาพสูงที่จะแสวงหาและใช้ประโยชน์จากความรู้จึงเป็นบทบาทและหน้าที่ของการพัฒนา การจัดการพัฒนาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการพัฒนาที่มีคุณภาพเพื่อทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทำให้เป็นคนที่มีจิตวิเคราะห ์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรมคุณธรรม รู้จักพึ่งพาตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามบทบัญญัติแห่งราชอาณาจักรไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 2)

คุณธรรมและจริยธรรมเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าที่บรรพบุรุษไทยได้รักษาไว้คู่กับชาติไทยมาแต่โบราณกาล ปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ คุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามของคนไทยเรากำลังจะถูกกลืนจนทำให้เกิดปัญหา

สังคมตามมามากมาย โดยเฉพาะนักเรียนและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติได้รับวัฒนธรรมต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามาพร้อมกับความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยขาดการพิจารณาไตร่ตรอง ประกอบกับการไม่เป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลในสังคมในยุคบริโภคนิยมทำให้น่าวิตกว่า หากไม่มีการดำเนินการเพื่อหยุดยั้งปัญหาเหล่านี้จะเกิดผลกระทบต่อสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง (คณะกรรมการการศึกษา ศิลปะและวัฒนธรรม, 2550, หน้า 10) ดังนั้น องค์ประกอบที่สำคัญหรือเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาเด็กและเยาวชน คือหลักคุณธรรมและจริยธรรมที่สร้างความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีในทางศีลธรรมมีคุณภาพภายในคือความชื่นชมยกย่อง ในขณะที่การกระทำช่วยย่นนำความเจ็บปวดมาให้ การเป็นผู้มีคุณธรรมเป็นเกณฑ์สากลที่ตรงกัน เช่น การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียน ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤตินิดในกาม เป็นต้น เป็นสภาพการณ์ของการกระทำที่ดี คือ ความเหมาะสมตามควรต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมที่สามารถจำแนกได้สามารถส่งสอนอบรมให้ปฏิบัติตามมาตรฐานของพฤติกรรมที่ถูกต้องมีสติสัมปชัญญะ รับผิดชอบชั่วดีตามทำนองคลองธรรม มีจิตใจลักษณะนิสัยและความตั้งใจหรือเจตนาที่ดีงาม (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2556, หน้า 25-26)

โรงเรียนในฐานะเป็นสถาบันการพัฒนาที่ได้รับความคาดหวังจากสังคมให้ดำเนินบทบาทหน้าที่ในการบำรุงปลูกเร้าให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีคุณภาพในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมเกิดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีความเข้าใจในหลักแห่งความจริงที่ขอบด้วยเหตุและผล ดังนั้น โรงเรียนจึงต้องมีจุดมุ่งหมายในการถ่ายทอดความรู้พัฒนาสติปัญญาแก่ผู้เรียนควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับทางรัฐบาลที่ได้จัดโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ขึ้นเพื่อเป็นการสืบสานศาสตร์พระราชาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชกระแสรับสั่ง “ช่วยสร้างคนดีให้บ้านเมือง” และพระราชทานหลัก 3 ประการ ในเรื่องครูและนักเรียนว่า “ให้ครูรักเด็กและเด็กรักครู ให้ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อนไม่ให้แข่งขันกันแต่ให้แข่งขันกับตัวเอง และให้เด็กที่เรียนเก่งช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า ให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำร่วมกัน เพื่อให้เห็นคุณค่าของความสำเร็จ” เพื่อเป็นการน้อมนำพระราชกระแสรับสั่งดังกล่าวมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมมุ่งปลูกฝังให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ พอเพียง กตัญญู ซื่อสัตย์ สุจริต ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินงานตามนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม โดยรวมหารือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ อีกทั้งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อให้เยาวชนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการโดยผลการหารือสรุปได้ว่าการพัฒนาคุณธรรมให้กับเยาวชนของชาติจำเป็นต้องดำเนินการจัดทำ “โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้ เข้าใจ และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลซึมซับคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ และสร้างความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี รวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม โดยประสานความร่วมมือ

จากหน่วยงานและองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน, 2560, หน้า 3)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจจะทำการวิจัยเรื่องรูปแบบ
การพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา เพื่อเป็นการบริหารจัดการด้านการพัฒนาของโรงเรียน โดยผสมผสานระหว่างการพัฒนาตาม
รูปแบบและการพัฒนาประยุกต์หลักคุณธรรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและส่งเสริมคุณธรรมแก่นักเรียน
และเป็นการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรมจริยธรรมให้เป็นคุณธรรมประจำตัวแก่นักเรียน อันจะเป็นเสริมสร้างเยาวชนมีคุณธรรมพร้อมทั้งนำพาความสุขความเจริญแก่สังคมไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมี
ขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีการดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด
ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม และใช้เป็น
กรอบแนวคิด

2. ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.1 กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) ประชากร ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 27,709 โรงเรียน มีครูทั้งสิ้น 444,581 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้
ผู้วิจัยกำหนดจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (อ้างใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552, หน้า 45) เป็นตาราง
ที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจ
ในประชากรเท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับค่าความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวน
กลุ่มตัวอย่าง 400 คน คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากนั้นดำเนินการ
สุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่มของประชากรตามจำนวนสัดส่วน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดตามกรอบแนวคิด ซึ่ง
สังเคราะห์จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) นำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด
เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์พิจารณาตรวจสอบประเด็นคำถาม เนื้อหาสาระ ให้มีความครอบคลุม
สอดคล้องกับกรอบแนวคิด 2) นำแบบสอบถามปลายเปิด เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบ

เนื้อหาและความสอดคล้องของข้อคำถามกับกรอบแนวคิด แล้ววิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7-1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 3) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .876 จากนั้นทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

2.4 วิเคราะห์ข้อมูล 1) นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ โดยการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form) 2) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ 3) การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์โดยมีเกณฑ์ระดับการให้คะแนนของของลิเกิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2558, หน้า 99)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์เอกสาร หนังสือ ตำรา งานเขียน บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีรูปแบบ แนวคิดการจัดกิจกรรมในโรงเรียน แนวคิดการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน และได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 24 ท่าน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์ คือ 1) การพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ทั้ง 5 ด้าน เป็นอย่างไร ได้แก่ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม 2) ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 3) แนวทางสำหรับแก้ไขปัญหา การพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 4) ความสำคัญของรูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 17 ท่าน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) ด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม คือ 1) ความเหมาะสมของภาพรูปแบบ 2) องค์ประกอบของรูปแบบ

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 6 ประการ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย วิธีดำเนินการ กระบวนการดำเนินการ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

จากภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีรายละเอียดองค์ประกอบหลักทั้ง 6 ดังต่อไปนี้

1. หลักการ หลักการในการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 2 หลักการ ดังนี้

1.1 หลักการพัฒนาการเรียนการสอน เป็นวิธีการและแนวทางในพัฒนาการเรียนการสอนส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การศึกษาหลักสูตร 2) การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ 3) การจัดการสอน 4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5) การวัดผลและประเมินผล

1.2 หลักการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน โดยยึดหลัก“โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” มี 5 ประการ ได้แก่ 1) ความพอเพียง 2) ความกตัญญู 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความรับผิดชอบ 5) อุดมการณ์คุณธรรม

2. จุดมุ่งหมาย

2.1 เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้ดำเนินการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน โดยใช้รูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน

2.3 เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษา สามารถนำหลักการพัฒนา กิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

3. วิธีดำเนินการ วิธีดำเนินการการพัฒนา กิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) แต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ 2) ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาในทิศทางนโยบายและมาตรการการพัฒนา กิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน 3) คณะกรรมการบริหารนำเสนอรูปแบบการพัฒนา กิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นชอบ 5) ประชุมชี้แจงคณะกรรมการ และชุมชนเครือข่ายรับฟังความคิดเห็นและวางแผนดำเนินการร่วมกัน 6) ร่วมจัดการเรียนการสอนในการพัฒนา กิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน ตามแผนงานที่กำหนดร่วมกัน 7) ร่วมตรวจสอบงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนา กิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน อย่างเป็นระบบ สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ และ 8) ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนา กิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน โดยมีการประเมินผลสรุปรายงานผลการดำเนินการในภาพรวม และเผยแพร่ให้แก่ผู้ปกครองและชุมชนต่อไป

4. กระบวนการดำเนินการ กระบวนการดำเนินการการพัฒนา กิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วยดำเนินการตามองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ดังนี้

4.1 ด้านการศึกษาหลักสูตร 1) ดำเนินการในรูปคณะกรรมการระดับสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์หลากหลาย เพื่อจะได้ร่วมกันพิจารณาการกำหนดหลักสูตร 2) กำหนดคณะทำงานผู้รับผิดชอบร่วมกัน 3) จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่อิงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรท้องถิ่น โดยบูรณาการส่งเสริมคุณธรรม กับทุกกลุ่มสาระ 7) นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นการปลูกฝังการส่งเสริมคุณธรรม

4.2 ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ 1) การกำหนดความรู้ความจำ ความสามารถในการจดจำสิ่งที่เรียนมาแล้ว ในการสร้างกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมให้แก่ นักเรียน 2) ดำเนินการทำความเข้าใจความสามารถในการจับใจความการแปลความหมายการสรุปหรือขยายความในการสร้างกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมให้แก่ นักเรียน 3) กำหนดการนำไปใช้ ความสามารถในการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ในการสร้างกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมให้แก่ นักเรียน 4) การวิเคราะห์ ความสามารถในการแยกสิ่งต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อยเหล่านั้นได้ในการสร้างกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมให้แก่ นักเรียน

4.3 ด้านการทำแผนการสอน 1) การเตรียมการสอนและการวางแผนการวัดผลและประเมินผลการส่งเสริมคุณธรรมให้นักเรียน 2) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ หรือแผนการสอนที่ส่งเสริมคุณธรรมให้นักเรียน 3) บันทึกการสอน และการบันทึกการปฏิบัติงาน 4) การจัดทำแฟ้มสะสมงานและการวิจัยในชั้นเรียน ที่ส่งเสริมคุณธรรมให้นักเรียน 5) การจัดทำหลักสูตรและบริหารหลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมให้นักเรียน

4.4 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 1) ดำเนินการในรูปคณะกรรมการระดับสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์หลากหลาย เพื่อจะได้ร่วมกันพิจารณาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณธรรมให้นักเรียน 2) กำหนดคณะทำงานผู้รับผิดชอบร่วมกัน 3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 4) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ให้รู้จักตนเองรู้จักสิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม 5) จัดกิจกรรมนักเรียนที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดีมีความรับผิดชอบการทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันเอื้ออาทรและสมานฉันท์

4.5 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน 1) ดำเนินการในรูปคณะกรรมการระดับสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์หลากหลาย เพื่อจะได้ร่วมกันพิจารณาการวัดและประเมินผลการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม 2) กำหนดคณะทำงานผู้รับผิดชอบร่วมกัน 3) กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติ โดยเน้นความเป็นธรรมและความเหมาะสม 4) พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน มีความเหมาะสมยุติธรรมในการวัดและประเมินผลการพัฒนา กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมในกลุ่มผู้เรียนที่มีศักยภาพการทดสอบแตกต่างกัน 5) วิเคราะห์ผลการประเมินและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล

5. การประเมินผล การประเมินผล คือ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อการตัดสินใจการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้แก่ 1) ประเมินผลจากจำนวนนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น 2) ประเมินผลจากจำนวนนักเรียน ที่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ คือ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ อุดมการณ์คุณธรรม 3) ประเมินผลจากความพึงพอใจของบุคคลในองค์กรและต่างองค์กรที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน

6. เงื่อนไขความสำเร็จ เงื่อนไขความสำเร็จ คือ รูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ ควรเพิ่มจุดเน้นสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

6.1 จำนวนนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

6.2 การมีส่วนร่วมกันมากขึ้นตั้งแต่ต้น คือ 1) การศึกษาหลักสูตร 2) การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ 3) การจัดทำแผนการสอน 4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5) การวัดและประเมินผลการเรียน

6.3 โรงเรียนมีการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ คือ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ อุดมการณ์คุณธรรม โดยใช้รูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

รูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จจะมีจุดเน้นสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) จำนวนนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น 2) การมีส่วนร่วมกันมากขึ้นตั้งแต่ต้น คือ (1) การศึกษาหลักสูตร (2) การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ (3) การจัดทำแผนการสอน (4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ (5) การวัดและประเมินผลการเรียน 3) โรงเรียนมีการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ คือ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ อุดมการณ์คุณธรรมโดยใช้รูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน ดังที่ภูเวียง วงศ์แสงเดือน, สมศักดิ์ บุญปุ, ลิน งามประโคน, แสงจัน ลังสีสุริยะ (2561, หน้า 202-210) ได้ทำการวิจัยพบว่า การศึกษาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วยการจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ในชั้นเรียนต่างๆ โดยสอดแทรกการฝึกปฏิบัติในชีวิตจริง ในเนื้อหาการเรียนรู้นั้นเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติได้จริง ด้านการฝึกอบรม ให้ครูผู้สอน เป็นกัลยาณมิตร มีเมตตา อ่อนโยน ผู้สอนมีความรู้ดีและสอนเก่ง ผู้สอนมีการเลือกใช้วิธีการสอนหลากหลายรูปแบบที่ดีต่อนักเรียน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ ในกระบวนการแก้ปัญหา เป็นฐานสร้างองค์ความรู้ ในการสร้างสรรค์ ใช้โครงงานรวมกลุ่มเน้นการปฏิบัติ แบบบูรณาการสู่พหุปัญญา จากแหล่งเรียนรู้ ด้านกิจกรรมส่งเสริมความสนใจของเด็ก ช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจ บทเรียน ช่วยส่งเสริมทักษะ ปลูกฝังความรับผิดชอบ และส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ด้านสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับสถานที่เรียน แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่ประยูรศรี กวานปรัชชา (2559) ได้ทำการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคุณธรรมด้านความมีวินัยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนกลุ่มทดลอง มีคุณธรรมด้านความมีวินัย ในระยะทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่ากลุ่มควบคุม สำหรับ นักเรียนกลุ่มทดลองมีความรู้ เชิงคุณธรรมด้านความมีวินัย หลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลอง มีความรู้เชิงคุณธรรมด้านความมีวินัยไม่แตกต่างกัน จากการทดสอบหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมตามรูปแบบและผ่านไป 2 สัปดาห์ และดังที่ประไพรัตน์ ลำไจ (2557) ได้ทำการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณธรรมคุณธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่พัฒนา 3 ประการ ได้แก่ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความมีจิตสาธารณะ ส่วนรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม คุณธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) สภาพปัญหาและความจำเป็น 2) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ 3) แนวคิดพื้นฐาน 4) วัตถุประสงค์ 5) โครงสร้างของรูปแบบ 6) กิจกรรมการพัฒนา 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 8) การวัดและประเมินผล สำหรับผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมคุณธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการมีคุณธรรม คุณธรรม และมีเหตุผลเชิงคุณธรรม หลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม คุณธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา นักเรียน มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดำเนินการโดย 1) การวิเคราะห์เอกสาร (Document

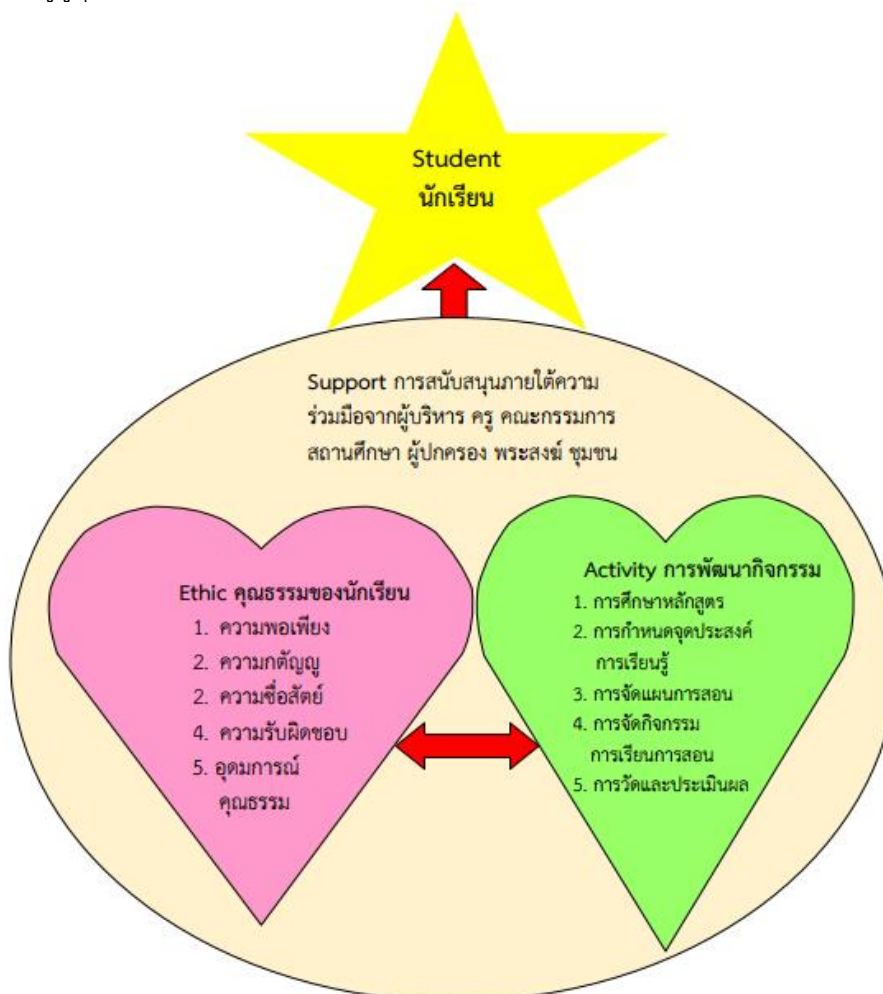
Analysis) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา 2) การแจกแบบสอบถาม 3) การสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปผลตามแบบสัมภาษณ์ 4) การสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา จึงสรุปเป็นองค์ความรู้การวิจัย คือ EASS Model ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

E = Ethic เป็นการส่งเสริมคุณธรรม 5 ประการให้นักเรียน ได้แก่ 1) ความพอเพียง 2) ความกตัญญู 3) ความซื่อสัตย์สุจริต 4) ความรับผิดชอบ 5) อุदारมการณ์คุณธรรม โดยใช้รูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน

A = Activity เป็นการพัฒนากิจกรรมในการเรียนการสอน ได้แก่ 1) การศึกษาหลักสูตร 2) การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ 3) การจัดแผนการสอน 4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียน

S = Support เป็นการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน ภายใต้ความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา พระสงฆ์ ผู้ปกครอง และชุมชน

S = Student นักเรียนจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่ถือว่าเป็นดาวเด่นในสังคม เพราะจะเป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม ดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย EASS Model

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ด้านความพอเพียง โรงเรียนควรอบรมนักเรียนในการนำแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน และส่งเสริมจัดให้มีสหกรณ์ออมทรัพย์ขึ้นภายในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการออมของเด็กนักเรียน
 - 1.2 ด้านความกตัญญู โรงเรียนควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณอย่างสม่ำเสมอและควรจัดเข้าค่ายคุณธรรม โดยเน้นความกตัญญูเป็นหลัก
 - 1.3 ด้านความซื่อสัตย์ โรงเรียนควรมีการส่งเสริมการประพฤติตนตรงไปตรงมา ยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสำคัญและควรส่งเสริมเชิดชูคุณความดีของนักเรียนประพฤติที่มีความซื่อสัตย์สุจริต เช่น การให้ประกาศนียบัตร หรือทุนการศึกษา เป็นต้น
 - 1.4 ด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนควรมีควบคุมการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้อย่างเหมาะสมอยู่เสมอ โดยมีการรณรงค์เพื่อรักษาระเบียบและวินัยต่างๆ ภายในโรงเรียนและควรเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นถึงกฎระเบียบวินัยต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อเกิดความเหมาะสมแก่นักเรียน โดยยึดหลักประชาธิปไตย
 - 1.5 ด้านอุดมการณ์คุณธรรม โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนให้รู้จักการช่วยเหลือผู้ที่มีความเดือดร้อนอยู่เสมอ เช่น การบริจาคสิ่งของแก่ผู้ยากไร้ เป็นต้น และส่งเสริมการมีน้ำใจเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เช่น การเป็นจิตอาสาในโครงการสาธารณประโยชน์ต่างๆ เป็นต้น
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาจากโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมว่ามีการใช้คุณธรรมที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันจากการวิจัยครั้งนี้
 - 2.2 ควรศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาใช้ร่วมกับการจัดกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน
 - 2.3 ควรศึกษาในการทำวิจัยที่กำหนดขอบเขตของพื้นที่ที่วิจัยให้แคบลงกว่านี้ควรกำหนดเป็นเฉพาะเขตพื้นที่การศึกษา
 - 2.4 ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ในโรงเรียน หรือหน่วยงานต่อไป เพื่อจะได้พิจารณาผลสัมฤทธิ์ในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม. (2550). **การสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). **วิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- ประไพรัตน์ ลำไจ. (2557). **รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา**. ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา.

- ประยูรศรี กวานปรัชชา. (2559). **การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมด้านความมีวินัยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2556). **ทิศทางการศึกษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภูเวียง วงศ์แสงเดือน, สมศักดิ์ บุญปุ้, ลิน งามประโคน, แสงจัน ลังสีสุลียะ. (2561). **การจัดการเรียนการสอนแนววิถีพุทธ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา นครหลวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 5(1). 202-210.
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **กระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **โรงเรียนคุณธรรม สพฐ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.